

Ryssland i början av 2026

Den 24 februari var det fyra år sedan Ryssland inledde sitt anfallskrig mot Ukraina. Och fortfarande kan man inte skönja ljuset i tunneln för inget tyder på att ett slut på kriget skulle vara nära förestående. Viktigaste orsaken till detta är att Putin & Co inte *vill* sluta kriga innan man uppnått sina målsättningar med ”specialoperationen”. Samtidigt går kriget allt sämre för den ryska krigsmakten – under de senaste månaderna har man förlorat mer territorium än man lyckats vinna. I avsaknad av framgångar på slagfältet har man intensifierat sina attacker mot civila och civil infrastruktur, dvs man begår flagranta krigsbrott. Det man hoppas åstadkomma med detta är att bryta ner ukrainarnas stridsvilja, vilket inte heller har lyckats något vidare.

En viktig hörnsten i den ryska utrikespolitiken är att försöka försvaga det europeiska stödet till Ukraina. Detta bl a genom att stödja proryska högerextremistiska krafter (partier och stater), hota med militära åtgärder, intensifiera sin hybridkrigföring m m, dvs man kombinerar militära och icke-militära medel för att påverka och destabilisera sina motståndare.

Den ryska hybridkrigföringen inbegriper GPS- och telekommunikationsstörningar, sabotage mot undervattenskablar, cyberangrepp mot samhällsviktig verksamhet, drönaraktivitet och kränkningar av luftrum (med stridsflyg) och andra provokationer, sabotage mot telemaster, sprängningar (mot militära installationer, järnvägar m m), spridning av desinformation¹ m m

Föreliggande artikelsamling, som riktar blicken mot situationen i dagens Ryssland, som blir alltmer svårare. Den präglas av en allt djupare ekonomisk, politisk och social kris, som man försöker bemästra med diktatoriska medel: censur, inskränkningar beträffande sociala media (på Internet), repression mot oppositionella m m. Detta har lett till att det idag är nästan omöjligt att driva oppositionell verksamhet inne i Ryssland.

Innehåll

På jakt efter Rysslands försvunna opposition	1
”Putin har inte lyckats krossa Ukraina, men han har lyckats förstöra Ryssland”	6
Ryssland fortsätter att sjunka ner i auktoritärt styre och repression.....	9
”Kriget? Vad då för krig?” I fyra år har ryssarna försökt blunda	11

¹ En mer översiktlig redogörelse fr detta, se [Rysstroll och desinformation](#)

På jakt efter Rysslands försvunna opposition

Morten Hammeken, *International Viewpoint*, 12 februari 2026

Ursprungligen publicerad i [Jacobin](#), 6 februari 2026.

[Den ryska staten har tvingat många antikrigsaktivister i landsflykt, och isolerat dem från vanliga ryssar. Men aktivisterna är väl medvetna om att förändringar i Ryssland måste komma inifrån, genom att vanligt folk mobiliseras kring sina egna intressen. *Jacobins* redaktionella kommentar.]

”Var snäll och hör med varje deltagare om det är okej att ta kort på dem.”

Efter att jag hade tagit en bild under en av presentationerna kommer en man fram till mig. Det är den ryske socialisten [Michail Lobanov](#), som vänligt påminner mig om att det här är en expertpanel där talarna inte ska offentliggöras. Jag försäkrar honom att jag aldrig skulle publicera något utan tillstånd. Michail accepterar det med ett leende och återvänder till sin plats.

Jag har bjudits in till ”Kampen mot Rysslands krig och den auktoritära regimen”, en konferens som organiserats av nätverket Radikal demokrati, en bred koalition av ryska oliktankande och antikrigsaktivister. Organisatörerna klargör att det inte någon vanlig sammankomst. Flygblad informerar deltagarna om att vi av säkerhetsskäl inte får publicera något om dagens tilldragelse. En fem dagar lång mörkläggning införs för alla medieartiklar. Det handlar om att hindra den ryska underrättelsetjänsten att spåra och kartlägga deltagarnas aktivitet – men också om att hålla sig under den danska polisens radar. Deltagarna behandlas ofta med misstänksamhet av säkerhetstjänsterna i väst.

Denna förståeliga oro påminner också de andra deltagarna om den press de ryska aktivisterna lever under. Två av dagens talare introduceras med en påminnelse om att inte filma eller nämna några namn, eftersom det kan äventyra deras nätverk i Ryssland. Många närvarande ryssar finns redan på regeringens lista över ”extremister som är ett hot mot den nationella säkerheten”.

”Denna tilldragelse är inte ett offentligt seminarium, utan ett sätt att få in rätt folk i samma rum. Jag tror att vi har uppnått det”, sa Bjarke Friberg från Danska fackförbundet för fil magister och fil.dr. Fribergs fackförening har hjälpt till att organisera tilldragelsen via det nybildade Östeuropeiska nätverket, medan deras kollegor från IT-facket (PROSA) har gått med att stå som värd. Det största fackförbundet i Danmark, 3F, och Danska journalistförbundet har tillsammans sponsrat utgifterna för resor.

Ryssarna har kommit till Köpenhamn från hela Europa, där de har bott sedan 2022. Marina Simakova bor i en före detta sovjetrepublik, och Michail Lobanov i Frankrike, medan Denis Leven har kommit från Berlin. De flesta har inte sett sitt land på minst 4 år, och lever i osäkerhet och exil.

Radikal demokratis organisatör Felix inleder det hela genom att presentera en vision som är ämnad att tilltala både landsmän och den västliga allmänheten.

”Den ryska oppositionen mot kriget osynliggörs ofta eller betraktas med misstänksamhet. För att stärka vårt arbete behöver vi ena ryska aktivister, feminister och arbetaraktivister och överbrygga våra skillnader.”

För den unge akademikern handlar det hela om att skapa en ny eller kanske mer nyanserad berättelse om den ryska antikrigsrörelsen.

”Folk i väst stöder i allmänhet Ukrainas kamp mot förtrycket. Min förhoppning är att vi kan kanalisera en del av detta till stöd för vår kamp mot Vladimir Putin.”

Kämpa för något annat

Efter en inledande föreläsning om Radikal demokrati och den ryska vänstern börjar frågor om kriget i Ukraina sippra fram. Under fråga-svar-delen om dagens feminism i Ryssland byter en dansk man i publiken ämne. Han vill veta om Radikal demokrati har publicerat något uttalande som fördömer kriget i Ukraina, och som han kan visa för folk. Frågan är välmenande men måste kännas lite stötande för de Putinkritiker som samlats i Köpenhamn och som har offrat en hel del av sin tillvaro för att kämpa mot hans regering. Arbetaraktivisten Denis Leven svarar:

Vi fördömer entydigt vårt lands imperialistiska invasion av Ukraina och gör allt i vår makt för att klargöra det. I Berlin där jag bor arbetar vi med den ukrainska gruppen för att organisera demonstrationer mot kriget. Men vi koncentrerar oss på praktiskt arbete för att försäkra oss om att besegra vår regim, inte bara sprida tomma ord om kriget.

Den sista anmärkningen är också en gliring åt den ryska oppositionens mer liberalt konservativa del, som får mest uppmärksamhet i västliga medier. Det inbegriper personer som Garry Kasparov, Vladimir Kara-Murza, och den mördade Aleksej Navalnyj och hans änka, Julija Navalnaja. Även om alla är mot Putins krig, så upplever många av aktivisterna att den liberala oppositionens slutmål är ytligt.

”De kämpar för samma Ryssland med en ny statschef. Vi kämpar för något annat”, säger Leven.

Som ofta är fallet har kampen ekonomiska begränsningar. Jämfört med den borgerliga oppositionen, som delvis finansieras av oppositionella oligarker som Michail Chodorkovskij, har det aktivistiska nätverket ont om pengar, och kassakistorna krymper varje månad, speciellt för de personer som fortfarande verkar inne i Ryssland. Men hur kan man samla pengar effektivt och samtidigt undvika att regeringen får syn på en? Dagens möte handlar också om att lösa denna gåta.

”Vårt arbete i Ryssland är effektivast om vi flyger under radarn”, säger Anna.

Heja på hemmalaget

Senare på eftermiddagen övergår vi till en annan fråga som alla tänker på: vad tycker vanliga ryssar egentligen om kriget och vart är landet på väg? Det är komplicerat förklarar sociologen Oleg Zjuravlev.

Officiella opinionsmätningar visar ett högt stöd för kriget, men oberoende undersökningar och mer djupgående studier – som den forskning som har utförts av [Public Sociology Laboratory](#) – antyder en annan bild. Kriget är varken populärt eller har något verkligt stöd från allmänheten. Dessutom gör regeringen allt den kan för att låta de flesta ryssar leva utan att märka kriget. Samtidigt hjälper krigsekonomin till att upprätthålla stabiliteten eller till och med skapa nya möjligheter för många människor. Som ett resultat av det upplever många individer en känsla av deltagande i krigets Ryssland, även om de är mot kriget och likgiltig inför Putin. Med det sagt får man inte glömma de som lider av kriget ekonomiskt, psykologiskt och fysiskt – och deras antal fortsätter att öka.

Zjuravlev jämför uppfattningarna bland många ryssar med de personer i USA som är kritiska till kriget i Irak och Afghanistan men ändå ”stöder trupperna”. Många människor känner sig förpliktade att heja på hemmalaget, även om de kanske är oense med lagkaptenens beslut. Zjuravlevs föredrag innehåller också dagens enda icke ryska talare, den brittiske etnografen och politiska antropologen Jeremy Morris, via Zoom. Morris analyserar Ryssland genom en

postsovjetisk lins och publicerar många av sina upptäckter på bloggen [Postsocialism](#). Hans forskning ger honom en unik inblick i vanliga ryssars verkliga uppfattningar.

En medlem i publiken vill veta vilka de mest innerliga anhängarna till kriget är. De fattigaste framställs ofta som mest mottagliga för statens revanschistiska, tungt sovjetnostalgiska rättfärdiganden. Professor Morris håller inte med.

Även om Putin förlitar sig på en nationalistisk högerbas, kan man hitta dem överallt i världen – inklusive här i Danmark. Det vanliga ryssar bryr sig om är samma sak som alla andra, utbildning för sina barn, bostäder till rimligt pris och priset på bilar. På dessa områden misslyckas regimen för närvarande.

Även om opinionsmätningar visar ett högt stöd för Putin i det ryska samhället, kan detta också vara illusoriskt, förklarar Morris.

”De flesta ryssar säger till en början det som förväntas av dem, men det tar inte lång tid innan man kan blottlägga en del från kritik mot staten.”

”Opinionsundersökningar från Ryssland är inte oanvändbara, men man måste ta dem med en nypa salt”, tillägger Oleg Zjuravlev.

Ideologisk renhet

Aktivisterna från Radikal demokrati hoppas kunna utnyttja det missnöje som döljer sig under ytan. Men att bygga en stark opposition som kan utmana det allomfattande Förenade Rysslands grepp om politiken kräver enhet. Grupperna måste således försöka undvika ”tester av ideologisk renhet” som Denis Leven kallar det, och rikta in sig på att förena en bred uppsättning åsikter och olika sociala rörelser under samma fana. Det är avgörande att bygga en bred koalition om rörelsen vill utveckla en verklig styrka inom rysk politik, förklarar Lobanov – och pekar på tidigare intervjuer i *Jacobin* och *Meduza*, som är den största oberoende ryskspråkiga mediekanalen.

För många av aktivisterna innebär det att man skjuter sin politiska ideologi i bakgrunden till förmån för ett mer praktiskt förhållningssätt. Denis Leven nämner en jourtelefon för arbetare som han har hjälpt till att skapa som ett exempel på hur de kan försöka nå vanliga ryssar och ge dem råd om arbetarrättigheter eller diskussioner på jobbet.

Men en del grundläggande principer är nödvändiga.

”Även om vi representerar olika åsikter så är vi överens om vissa grundläggande saker. Vi kommer inte att återinföra arbetsläger på dag ett, och troligen inte heller på dag två”, säger Denis.

”Radikal demokrati har möjlighet att förena och sprida åsikter som redan är massivt populära i Ryssland”, säger Lobanov.

Lobanov är en före detta matematikprofessor vid Moskvas statsuniversitet och en av den ryska vänsteroppositionens veteraner, och hans ord väger tungt bland deltagarna. Han hjälpte till att organisera lärare och vetenskapsmän under de jättelika protesterna mot regeringen 2011-2013, till vardags kallad ”snörevolutionen”.

Lobanov beskriver sig själv som demokratisk socialist i stil med Bernie Sanders och Jeremy Corbyn, och är ett exempel på rörelsens bredd. När han ställde upp i parlamentsvalen 2021 fick han stöd både av oberoende fackföreningar och Ryska federationens kommunistiska parti (KPRF), trots att han var en oberoende kandidat. Men hans övertygande valseger i Kuntsevo avslogs av den av Förenade Ryssland dominerade valkommissionen, som utropade hans motståndare, den högprofilerade regeringspropagandisten Jevgenij Popov, som segrare. Efter

ett flertal arresteringar, hot och att ha stämplats som utländsk agent lämnade Lobanov Ryssland 2023.

Även den tidigare medlemmen i fullmäktige i Moskva, Jevgenij Stupin, vars kritik av kriget snabbt gav honom stämpeln utländsk agent, deltar i konferensen. Likt de flesta oliktankande uteslöts även han ur KPRF på grund av sin ståndpunkt mot kriget och lämnade Ryssland 2023. Han bor för närvarande i Tyskland, där han driver en YouTube-kanal med över 900.000 prenumeranter.

Kollapsen

Ett föredrag om den ryska ekonomin ger Denis Leven och ”Anna” tillfälle att gå in djupare på de dystra ekonomiska framtidsutsikter som Morris och Zjuravlev berörde.

”Invasionen av Ukraina har påskyndat den nyliberala urholkning av arbetsmarknaden som har pågått i årtionden”, säger Anna. Som mänskorsrättsadvokat som representerar flera ryssar som för närvarande står åtalade kan vi inte avslöja hennes verkliga namn.

Arbetslösheten är låg, även om den officiella siffran, 1%, troligen är en lögn, säger Denis Leven. Men det är bara halva historien.

”I krigets spår har arbetsförhållandena försämrats kraftigt i Ryssland. Den höga inflationen gör att de flesta människor inte har lika mycket pengar i händerna, trots att lönerna har ökat”, förklarar Anna.

Aktivisterna målar upp en dyster bild. Allt färre ryska jobb lever upp till Internationella arbetarorganisationen ILO:s kriterier för ett anständigt arbete. Många arbetare har förlorat sin övertidsbetalning, samtidigt som nya dataprogram används för att övervaka anställda. Gränsen för barnarbete har sänkts till 14 år, och tvångsarbete vinner mark, i synnerhet inom det ryska straffsystemet, som ett sätt att hitta billiga arbetare till de största företagen.

Även om många av dessa frågor slår an en välbekant ton för en publik i väst, så känns situationen i Ryssland värre. Samtidigt som arbetarnas rättigheter urholkas har ett allt större antal anställda osäkra jobb utan garanterade timmar. Inför den kraftigt sjunkande försäljningen har företag som de största biltillverkarna i Ryssland, AvtoVAZ och Kamaz, också börjat minska antalet timmar för sina anställda som en dold minskning av kostnaderna, förklarar Denis Leven. Det görs samtidigt som den kraftiga minskningen av bilförsäljningen har gjort att några av Rysslands största tillverkare står på randen till konkurs.

”I väst är fyra dagars arbetsvecka ämne för stora diskussioner. Tja, i Ryssland har det redan blivit verklighet för många – även om omständigheterna är lite annorlunda”, tillägger han skämtsamt.

Jag frågar panelen om en historia nyligen som avslöjade planer på att importera upp till 1 miljon arbetare från Indien.² Hur passar detta till synes desperata behov av fler arbetare in i ekvationen?

”Den ryska staten har alltid förlitat sig på att importera billig arbetskraft. Efter kriget i Ukraina är färre personer från centralasiatiska länder som Tadzjikistan och Uzbekistan benägna att invandra för att få arbete, och väljer istället andra länder som Kazakstan. Så de försöker fylla igen detta hål med arbetare från Indien. Det sätter ett ännu högre tryck mot arbetarnas rättigheter”, säger Denis Leven.

”Det gäller även de ockuperade territorierna och Rysslands periferi. Den ryska staten utnyttjar på ett cyniskt sätt koloniserade och förtryckta folk som billiga arbetare”, tillägger den

² Se [The Moscow Times](#), 9 juli 2025.

feministiska forskaren Alexandra Talaver. ”Här ser vi också att ryskt medborgarskap används för att få inflytande över arbetare, och hotet om avsked hänger över folks huvuden, även de som fötts till medborgarskap.”

Talaver nämner oppositionspolitikern Ilja Jasjin som ett nyligt exempel. Den mördade oppositionsledaren Boris Nemtsovs tidigare skyddsling förklarades statslös i september förra året, efter att i december 2022 ha dömts till 8½ års fängelse för att ha talat mot kriget (Jasjin släpptes fri i augusti 2024 som del av ett fångutbyte som också innefattade de amerikanska journalisterna Alsu Kurmasjeva och Evan Gersjkovitj).

Skingrade för vinden

Det officiella programmet avslutas. För de ryska oliktankande är det en liten seger att ens kunna träffas personligen.

”Vi är skingrade för vinden. Det bästa vi kan göra i det läget är att fortsätta arbetet från våra nya hem”, berättar Katja Sjuvalova för mig över en pizza i köket. Hon har bott i Tyskland sedan 2019 och har inte varit tillbaka i Ryssland sedan 2021. I sitt nya land arbetar hon med medborgarutbildning och läskunnighet av medier – som också inbegriper att bemöta rysk desinformation.

Likt många i rummet har historikern Marina Simakova inte satt sin fot i sitt hemland på nästan 4 år. Hon använder sitt arbete för att förklara hur den ryska aggression genomfördes. Hon delar dessa insikter med sina antikrigskollegor för att klargöra vad som händer hemma och vad man kan göra åt det.

För journalisten Maria Mensjikova (eller ”Masja”) är valet att undvika Ryssland lika enkelt. Senast hon satte sin fot i Ryssland var i november 2021, och i september 2024 dömdes hon i sin frånvaro till sju års fängelse för att ha rättfärdigat ”terrorism”.

”Jag hade faktiskt inte gjort något. Tidningen jag var en del av, *Doxa*, hade gjort två inlägg på [det sociala nätverket] Vkontakte till stöd för politiska fångar. Men de behövde en syndabock, och i och med att jag var listad som administratör var jag en enkel måltavla”, säger Masja med ett resignerat leende.

Vitalij Bovar berättar samma historia. Som tidigare medlem i fullmäktige i St Petersburg för det liberala Jablokopartiet, blev han i maj 2021 avstängd efter att ha deltagit i en konferens som förklarades olaglig på grund av brott mot nedstängningen under Covid. Bovar riskerar 3 års fängelse om han återvänder till Ryssland.

”Jag flydde från Ryssland samma dag som jag dömdes. Jag hejdade bara en taxi och stack. Myndigheterna var nog glada över att se mig fara iväg och det var överraskande lätt att komma ut”, säger han.

Marinas, Masjas och Vitalijs historier belyser den press de oppositionella verkar under. Det blir ännu värre av det tryck de möter under sina nya liv i Europa, där många antikrigsaktivister behandlas med misstänksamhet och har svårt att skaffa sig en trygg tillvaro.

Felix säger att han för närvarande riskerar att kastas ut från Danmark, där han har bott tillsammans med sin hustru de senaste 2½ åren. Han söker för närvarande förlängning av sitt uppehållstillstånd, men fruktar att hans ansökan kan avslås, med tanke på de danska migrationsmyndigheternas restriktiva inställning till ryska medborgare. De kräver också att han hittar ett jobb som är tillräckligt bra betalt för att berättiga fortsatt vistelse, vilket är lättare sagt än gjort.

”Om mitt uppehållstillstånd i EU inte förlängs blir nästa uppehåll för mig troligen Armenien. Det skulle skapa stor osäkerhet för mig och min familj. Den ryska säkerhetstjänsten har ett stort nät i de tidigare sovjetrepublikerna”, säger han.

Spricka i rustningen

Idag är frågan på allas läppar om Putins styre kanske kan kollapsa under tyngden av sina imperialistiska ambitioner. För de oliktänkande som samlats i Köpenhamn har denna fråga konsekvenser för hela deras livsutsikter. Både Denis Leven och Alexandra Talaver ser tecken på att 2026 kan vara en vändpunkt.

Är det en nykter bedömning eller en önskedröm om en bättre morgondag?

Leven återvänder än en gång till Rysslands dystra ekonomiska utsikter. Även om regeringen har visat sig vara motståndskraftig mot sanktioner, tror de oppositionella att det börjar visa sig sprickor i dess till synes massiva rustning. Den nationella förmögenheten, Putins krigskassa, sinar, och de likvida tillgångarna som guld säljs i rekordfart. Överskottet på olja fick priserna att minska med nästan 20% under 2025, och gjorde ett stort hål i en av statens viktigaste inkomstkällor. Till och med Kremls egna beräknade tillväxt på omkring 1% pekar på problem vid horisonten, medan skattehöjningar som nyligen infördes på t ex elektronik, smarttelefoner och belysningsprodukter skulle vara ovälkomna för vilken befolkning som helst.

Även om dessa problem helt klart ökar så är aktivisterna överens om att sammanbrottet inte kommer att uppstå av yttre tryck eller som ett resultat av den strategiska utvecklingen i Ukraina. För att Ryssland ska förändras måste arbetarklassen resa sig igen och göra sig av med despoten.

”Vi står på rätt sida av historien. Alla som studerat marxismen ordentligt vet att en regim som den ryska är dömd att kollapsa – ännu en gång”, säger Leven och avslutar sitt föredrag i en stridslysten ton.

”När det händer måste vi vara beredda.”

Översättning: Göran Källqvist.

Lästips – mer om oppositionen i Ryssland:

François Bougon: [Nu finns ingen oberoende opposition i Ryssland](#) (februari 2024)

Simon Pirani; [Domstolens rebeller som står upp mot krigshetsaren Putin](#) och [2000-talets Gulag](#) Um repressionen mot krigsmotståndare i Ryssland och ockuperade områden. (Innehåller även länkar till fler texter om detta ämne).

”Putin har inte lyckats krossa Ukraina, men har lyckats förstöra Ryssland”

Veronika Dorman, *Libération*, 22 februari 2026

Fyra år har gått sedan Ryssland inledde den ”militära specialoperation”, som bara var tänkt att vara några dagar. Idag verkar Kreml mindre redo än någonsin att få ett slut på det förödande kriget. I denna intervju behandlar sociologen Anna Colin Lebedev, docent vid universitetet Paris-Nanterre och forskare vid *L’institut des sciences sociales du politique* det rådande läget.

Kriget har pågått i fyra år? Hur är situationen idag? Donald Trump upprepar ju gärna att freden aldrig varit så nära ...

Mer än någonsin ser kriget ut att bli varaktigt. Ryssland klarar inte av att uppnå sina mål militärt, förlusterna är stora för båda parter men Ukraina fortsätter att hålla stånd. Vi närmar oss kanske ett eldupphör, en förändring av konfliktens intensitet och karaktär, men inget tyder på att någon lösning är nära. Trots vad som sägs är Ryssland absolut inte inne på någon förhandlingsprocess, man har inte på något vis ändrat sina utgångspunkter eller gjort det minsta som tyder på eftergifter. De röda linjerna förblir exakt de samma. Ryssland verkar idag inte ha någon annan avsikt att få slut på kriget än genom att stå som segrare.

Varför?

Ryssland har hamnat i en mycket paradoxal situation. Å ena sidan är kostnaden enorm för kriget. I människoliv till att börja med. Man kan konstatera vissa svårigheter att rekrytera och det är orsaken till de enorma penningssummor som de stridande erbjuder. Sedan är ekonomin i ett svårt läge, budgetunderskottet ökar, det blir allt svårare att hålla igång vapenproduktionen. Men samtidigt skulle en fred också bli kostsam för regimen. Ett slut på kriget skulle tvinga till demobilisering av soldaterna vid fronten. Och regimen vill inte ha tillbaka dem, den är inte redo att hantera de problem som skulle uppstå då och vill inte att det soldaterna varit med om ska sprida sig till andra delar av samhället. Dessutom har Ryssland infört en krigsekonomi, som inte nödvändigtvis är särskilt effektiv men som i varje fall tryggar lojaliteten från näringslivet som idag är beroende av denna satsning på militär efterfrågan. På grund av sanktionerna har tidigare marknader gått förlorade. Framtidsutsikterna är direkt kopplade till kriget och statlig efterfrågan. Och om den avtar eller upphör vad kommer då att hända med lojaliteten med regimen från vissa elitkretsar?

Sedan har vi också frågan om annekterade territoriers integrering med Ryska Federationen. Efter kriget i Tjetjenien har detta lilla område blivit något av en sten i skon för Moskva. Integrering av de ockuperade områdena skulle bli något som liknar en tryckkokare, ty de är befolkade av invånare, ukrainare, som inte har sett Ryssland som någon ockupationsmakt men som nu hålls kvar där med våld. Och när de väl har "integrerats" kan de ukrainarna smälta in i den ryska befolkningen, stå för sabotage och terroristdåd. Den ryska statens kontroll över denna befolkning kommer att bli mycket besvärlig och misstänksamheten maximal mot den.

Finns det även en ideologisk orsak till behovet att fortsätta kriget?

Rent allmänt, och tvärtemot vad man vanligen tror, är den ryska staten mycket dålig på ideologi. Putins regim har inte lyckats skapa någon attraktiv modell för befolkningen. Ryssarna lyder och upprepar vad de tvingas till men det har aldrig trängt ner på djupet. Genom att hindra avvikande röster från att göra sig hörda eller oberoende sociologiska undersökningar har Kreml gjort sig av med en möjlighet att lära känna den egna befolkningen.

Som under Sovjettiden använder sig ryska folket till stor del kraven på ideologisk uppslutning bara som en fernissa, något som skyddar dem mot statens repression eller tryggar integrationen i samhället. Strategiskt är det många som sluter upp bakom det ideologiska budskapet men som inte kommer att känna minsta nostalgi för Putinismen om den en dag skulle försvinna.

Den enda ideologiska front som Kreml lyckats väl med är att Väst inte alls gillar Ryssland. Och det är vi också medskyldiga till. En del av Västs sanktioner har gjort vanliga ryssar övertygade om att de inte är väl sedda av oss. Vi har också medverkat till att skapa en ytterst förenklad bild av Ryssland, gått i fällan om ett nytt onskans imperium, placerat alla i samma korg och fått det att se ut som att eftersom ryssarna inte gör något aktivt motstånd mot regimen så sluter de också upp bakom vad regimen säger. Jag anser att vi i Väst gjort åtskilligt för att hjälpa Putins regim att övertyga ryssarna att det utanför landets gränser bara finns en fientlig omvärld.

Varför protesterar då ryssarna inte trots de enorma förlusterna i människoliv?

Det finns flera olika förklaringar, först och främst förändringarna politiskt och informationsmässigt. Idag finns inte en enda politisk aktör, deputerad eller minister, som törs kritisera regimens beslut. Inte heller medierna vågar publicera minsta berättelse av någon frontsoldat eller någon mamma som just varit med om begravningen av sin son. De medborgare som bekymrar sig över kriget får intrycket av att vara helt isolerade. De medier de flesta ryssar har tillgång till publicerar inte de – helt tillförlitliga – siffror som oberoende plattformar samlat in. För det krävs en speciell ansträngning. Och faktum är att de kategorier som bryr sig om den statistiken inte nödvändigtvis är de vars barn befinner sig vid fronten. Putin har både lyckats med en oerhörd maktkoncentration och att totalt splittra upp befolkningen.

Hur står det till med den ryska armén?

Den ryska armén, och den ukrainska, består nu i huvudsak av civila. Förlusterna inom officersskåren och bland yrkesmilitären har varit stora under krigets första fas. Armén är idag inte i huvudsak en yrkesarmé, och den fortsätter att inte bygga på sin effektivitet utan på storleken, precis som under sovjetepoken. Innovationerna har främst tillkommit som svar på ukrainska innovationer vid fronten. Inledningsvis kunde ryssarna förlita sig på sin överlägsenhet i eldkraft. Men då ukrainarna hittat knep att minska sina svagheter har också den ryska armén blivit tvungen att anpassa sig. Den har blivit mer effektiv men förblir oerhört vertikal och rigid till uppbyggnad och sätt att fungera. Den har åter blivit en institution där inte bara invånarna i ockuperade områden utan också soldaterna blir illa behandlade och utan rättigheter. Det finns ju ändå en mängd vittnesmål om våld och tortyr. Det finns uppgifter om sexuella övergrepp och summariska avrättningar. Idag hörs inget från militäråklagarna vilket ju var fallet under Tjetjenien-krigen. Ingen törs ifrågasätta militära beslut längre.

Hur har stämningarna i Väst förändrats under de fyra år som gått i synen på kriget, Putin och Ukraina?

Det högintensiva kriget, så nära våra egna gränser, har ändrat mycket. Vi blundar inte längre för det som händer i Ukraina på samma sätt som 2014 och 2022, då vi hade en tendens att glömma att ett krig pågick i Europa. Européerna går inte längre med på det Kreml hela tiden försöker hamra in: att vi befinner oss i krig med Ryssland. Européerna hukar sig förvisso bakom oklarheterna med ryska hybridattacker och säger ”jo, men det är ju bara ett försök till destabilisering, stridsvagnarna står ju inte på Champs-Élysées”. Och visst, det är ju rena fantasier att tänka sig ryska stridsvagnar på Champs-Élysées. Ryssland bedriver ett krig med ny teknologi, som bara är så mycket mer effektivt eftersom det inte är så synligt och inte går att direkt identifiera som krigshandlingar. Man kan diskutera om Vladimir Putins yttersta mål verkligen är att militärt invadera ett medlemsland i Nato eller EU. Men helt rimligt är att inse att ryska statens minimimål är att få tillräckligt stor inflytande och förankring i Västeuropa för att kunna påverka Europa och bli en viktig aktör i stånd att upprätta gynnsamt inställda regimer.

Har Putin förlorat, symboliskt och konkret, på alla fronter? Eller har han vunnit något?

Han har förlorat sitt land. Han har lyckats förstöra och nedmontera mycket av de framsteg som hade gjorts i det post-sovjetiska Ryssland. Han har inte lyckats krossa Ukraina men på sätt och vis har han lyckats förstöra Ryssland. Idag utnyttjar han ganska framgångsrikt våra egna inre svagheter genom att spela på motsättningarna i västliga samhällen, på bristerna i vår politik. På den internationella scenen drar Putin också fördel av (det inte helt obefogade) talet om inblandning, utsugning och föraktet mot ett visst antal länder, inte minst i Afrika.

Och han njuter av splittringen inom Nato ...

Den utnyttjar han. USA:s förändrade inställning och det nya styret i Washington innebär att vi serverar honom våra motsättningar på silverbricka.

Ryssland skapar rädsla men verkar svagt, såväl politiskt som ekonomiskt och socialt.

Ja, men det kan liknas vid ett träd som ruttnar invärtes samtidigt som det utlåt ger ett oerhört kraftfullt intryck. Det skulle räcka med att någon knäpper med fingrarna för att få det att falla ihop av sig självt, vilket ju skedde med Sovjetunionen. Idag blinkar det rött överallt inom rysk ekonomi, bortsett från BNP:n, som till stor del är kopplad till vapentillverkning och rustningsindustrin. Det handlar därför inte om någon ekonomisk utveckling eftersom de vapnen omedelbart förstörs vid fronten i Ukraina. Och den mycket låga arbetslösheten är ett utslag av en enorm svaghet: demografin befinner sig i kris, både på grund av dödssiffrorna vid fronten och en förlamande migrationspolitik. Den repression regimen ägnar sig åt säger egentligen mer om dess svaghet än om dess styrka. Putin-regimen var mäktig när befolkningen förhöll sig lojal och när folket, också de politiskt liberala, också på olika sätt gynnades ekonomiskt. Det var på 2010-talet. Att Kreml idag måste använda sig av en så grym repression visar att den politiken inte alls fungerar lika bra längre.

[*Anna Colin Lebedev, född i Moskva 1975, är bl a författare till *Jamais frères? Ukraine et Russie: une tragédie postsoviétique* (Ukraina och Ryssland: en post-sovjetisk tragedi), *Ukraine: la force des faibles* (Ukraina: Styrkan hos de svaga), *Le cœur politique des mères: analyse du mouvement des mères de soldats en Russie* (Mödrarnas politiska hjärta: analys av rörelsen bland de ryska soldatmödrarna).]*

Översättning: Björn Erik Rosin

Ryssland fortsätter att sjunka ner i auktoritärt styre och repression

Benjamin Quénelle, *Le Monde*, 24 februari 2026

Kriget mot Ukraina leder också till ett allt hårdare och våldsamt tryck mot det ryska samhället. Mot en bakgrund av växande ekonomiska problem.

Fyra år efter invasionen av Ukraina har en jämförelse blivit tabu i Ryssland. Den ”militära specialoperation” som inleddes den 24 februari 2022 har nu pågått längre än det Stora Fosterländska Kriget mot Nazityskland mellan 1941 och 1945 och som Kreml använt sig av i propagandan för att motivera offensiven mot den s k ”fascistregimen” i Ukraina.

Åtta decennier efter Stalin aktar sig Vladimir Putin noga för att komma med någon förklaring till varför hans ”specialoperation” har fastnat i ett ställningskrig med obetydliga territoriella vinster. Putin upphör inte att tala om ”seger”. Och hans popularitet ser inte ut att svikta: enligt det oberoende opinionsinstitutet *Levada* gillar drygt 80 procent av ryssarna hans agerande. Förvisso en siffra att ta med åtskilliga nypor salt eftersom alla opinionsmätningar sker i en stämning av rädsla och misstänksamhet. Utan politisk opposition eller någon kritik över huvud taget i medier, civilsamhälle eller någon öppen debatt kan denna skenbara popularitet heller inte dölja en annan verklighet: den som blykupa Kreml lagt över samhället har bara blivit tyngre med tiden.

”Putin försvagas inte och leder landet på den rätta vägen. Kriget har hamnat i en återvändsgränd men det råder ingen tvekan: vi kommer att vinna det och det kommer Europa att få betala ett högt pris för”, säger, precis som många andra Moskvabor, Pjotr, 45 år, och en trogen anhängare till Kreml långt före 2022.

”Putin är varken svagare eller starkare men har låst sig vid sina fixeringar. Eliten och landet är på väg att sjunka med honom. Ekonomin försämras, priset för kriget är orimligt högt. Men regimen överlever”, säger däremot Daria, 52 år. Hon är en oppositionell med bakgrund i liberala kretsar i Moskva och befinner sig nu i vad hon kallar ”en inre emigration”, en situation som var rådande redan under sovjetepoken-

Båda har kontaktats via säkra kanaler och bägge har krävt att få vara anonyma: oavsett vad de tycker har ryssarna allt mindre lust att tala öppet med en västlig journalist.

Putins ”militära specialoperation” mot Ukraina har ackompanjerats av en annan ”operation”, polisiär och rättslig, mot det ryska samhället. Repressionen mot en påstådd ”femte kolonn” har intensifierats. Förförklarar för mänskliga rättigheter uppger att det finns mellan 3 000 och 4 600 politiska fångar. Bland annat en del kända namn som fyrtioåriga Jevgenija Berkovitj. Hon är en ansedd teaterregissör och har dömts till sex års fängelse, officiellt för att ha ”försvarat terrorismen” i en uppsättning i Moskva som ändå tog avstånd från just terrorismen. Hon får inte ha några telefon- eller brevkontakter, hennes hälsotillstånd försämras och hennes dagböcker har konfiskerats.

Utbredd apati

Det finns också hundratals exempel med vanliga medborgare. Som tjugooåriga Nikita Uvarov. Han blev arresterad när han i sin hemstad Kansk i Sibirien höll på att klistra upp affischer mot säkerhetstjänsten FSB. Efter fem år i fängelse väntas han bli frigiven den 19 mars. Men nu har han blivit föremål för en vanlig metod för den ryska rättsvisan: en ny rättegång för att förlänga fängelsevistelsen.

Repressionen har inte bara tillintetgjort oppositionen och krossat civilsamhället. Den har också lett till en utbredd apati. Under allmän likgiltighet kan Kreml och dess olika organ fortsätta att mobilisera historien till stöd för sin utrikes- och inrikespolitik. På tv-skärmarna och på skolorna fortsätter man att veva sitt budskap: liksom Stalin kämpar Putin mot nazismen, precis som under Stora Fosterländska Kriget är alla oppositionella förrädare. 2024 stängdes Gulagmuseet av de styrande i Moskva. Den 20 februari i år meddelade man att det skulle öppnas igen: nu omdöpt till Minnesmuseet och tillägnat ”offren för folkmordet mot det sovjetiska folket” och nazismens förbrytelser.

Kreml är specialist på att vända på fakta och framställa sig om offer för Nato och russofobi. Putin beskyller Kyiv och Väst inte bara för att ha startat kriget utan numera också för att förhandlingarna inte har gått i lås. Med européerna som särskild måltavla, beskyllda för att underblåsa ”en permanent militär upptrappning”. Däremot aktar man sig för att attackera Donald Trump för att hålla alla möjligheter öppna rörande Ukraina. I de rysk-ukrainska samtalen under ledning av USA-presidentens sändebud har Putin inte gett efter på något av sina maximikrav. Och som ledare för den ryska delegationen har han återkommande utsett förre kulturministern Vladimir Medinskij, en ideologiskt färgad historiker med en patriotisk tolkning av rysk historia och angrepp mot ”västligt förfall”.

I Moskva finns inte något mer uppsatt person som öppet kritiserar den linjen. ”Putins diktatur har hårdnat. Kriget har blivit en existentiell fråga där allt är fixerat vid seger”, säger Fjodor Krasjeninnikov, politisk bedömare i exil. ”Putin lever i en bubbla. Han väljer dem han vill samtala med och ser allt som liknar kritik som ett försök till komplott.”

Kreml befinner sig långt från de politiska förvecklingarna i Kyiv, där korrupsionsaffärer och inre motsättningar regelbundet leder till förändringar i kretsen kring president Volodymyr Zelenskyj, de bryr sig inte om några demokratiska regler och kan därmed få det att framstå som att enigheten är total. Även bland de mest långtgående nationalisterna: det myteri

Wagnergruppens ledare Jevgenij Prigozjin iscensatte i juni 2023 och hans mystiska död två månader efteråt har fått alla att inse vad som gäller och att rätta sin sig i ledet.

”Putins system bryr sig inte mycket om kostnaderna för kriget. Det har lett till att det blivit än mer personcentrerat. Hela omgivningen kring presidenten består av jasägare”, säger Andrej Kolesnikov, ledarskribent på den oberoende tidningen *Novaja Gazeta*, en bland ytterst få sådana i dagens Moskva. Eliten har anpassat sig: kriget anger normen. ”Putin har intagit sin favoritroll, att vänta och se”, säger en europeisk diplomat i Moskva. ”Trots de diplomatiska bakslagen i Venezuela, Iran och nu på Kuba säger han inte mycket om utrikespolitiken. För honom är Ukraina det som gäller. Han sväljer motgångarna och överger klassiska allierade som ju ändå inte betytt så mycket. Och framför allt vill han inte ställa till det med Trump utan behålla honom på sin sida.”

Recession skymtar

Tystnad och avvaktan är också vad som präglar scenen på hemmaplan. De senaste dagarna har *silovki*, medlemmar av säkerhetstjänsten, aktiverat sig för att blockera västliga plattformar som *WhatsApp* och *Telegram*, men Putin har inte hörts av. Han har inte tagit ställning öppet. Och *de facto* fortsätter bägge plattformar att hanka sig fram.

Inte heller har de dåliga ekonomiska nyheterna påverkat hans ställning. Inflationen (officiellt 5,6 procent men i själva verket långt över 10 procent), ökningen av misslyckade bankkrediter, den minskade arbetstiden på fabrikerna borde ändå inge oro.. ”Kriget som aldrig tar slut, ökningen av moms eller dyrare offentlig service, restriktionerna mot *WhatsApp* och *Telegram*, visst skapar det spänningar. Men utan att direkt hota något”, säger Tatiana Kastouéva-Jean, chef för Ryssland-Eurasien centret vid Franska utrikespolitiska institutet.

Översättning: Björn Erik Rosin

”Kriget? Vad då för krig?” I fyra år har ryssarna försökt blunda

Justine Brabant, *Mediapart*, 25 februari 2026

Även om en majoritet av ryssarna valt att inte protestera mot det krig deras president startat i Ukraina har heller inte Kremles försök att få folket att sluta upp bakom projektet fungerat prickfritt. Det konstaterar en grupp ryska sociologer.

Vad anser ryssarna om det krig deras president startade i februari 2022? En fråga som är både brännande och nästan omöjlig att få svar på: hur samla in och sammanfatta vad 145 miljoner invånare i alla åldrar och med olika social bakgrund anser? Och till råga på allt i ett land där man kan hamna i fängelse för att man öppet ger uttryck för sin uppfattning?

Sedan 2022 har forskare vid Public Sociology Laboratory (PS Lab), ett oberoende ryskt forskningslaboratorium, stått för vad som nog går att likna vid början till ett svar. Sociologerna där har inte använt sig av opinionsmätningar: de måste behandlas med försiktighet och får anses som problematiska på grund av den repression som kan drabba alla avvikande röster.

Sociologerna vid PS Lab har valt en kvalitativ metod där de blandar långa intervjuer (nära 400 sammanlagt) med etnografiska studier under flera veckor. De har tillbringat månader i Kursk, i Burjatien och i regionen Krasnodar, de har tillbringat tid på anläggningar för folk som måst flytta, på kulturella evenemang eller på tillställningar där man samlar in hjälp till soldaterna.

Ett myrarbete som måste ske med största försiktighet: i mars 2024 pekade det ryska justitie-ministeriet ut dessa sociologer som ”utländska agenter”. ”Vi är givetvis smickrade över det”, säger man ironiskt inom teamet. ”Men den statusen innebär ytterligare risker för våra forskare.”

”Vårt team är indelat i två grupper”, säger sociologen Oleg Zjuravlev till *Mediapart*. ”De forskare som samlar in fakta förblir anonyma, syns aldrig i medier och deras identitet är helt okänd för att de ska kunna arbeta helt fritt. ”Och sedan forskare knutna till universitet och som analyserar uppgifterna och även kan underteckna rapporter och vetenskapliga artiklar under eget namn.”

Detta oberoende laboratorium etablerades i kölvattnet på de stora protester som förekom i landet från 2011 och har sedan fortsatt att studera känsliga frågor i Vladimir Putins Ryssland: protesterörelser, förändringar på arbetsmarknaden i ett nyliberalt system och så nu kriget i Ukraina och hur det påverkar det ryska samhället.

”Mindre angeläget”

En del av forskningsarbetet publicerades i december i ett specialnummer av tidskriften *Russian Analytical Digest*. Det ger bilden av ett samhälle där en förkrossande majoritet inte vill höra talas om kriget. Det angrepp på Ukraina som den ryska armén inledde för fyra år sedan ”har upphört att vara något ovanligt och sakta men säkert förpassats till något mindre angeläget för ryssarna”, säger sociologerna.

Dekalerna med ”Z”, för kriget, har också börjat försvinna från bilarna, flaggorna är inte längre lika många på fasaderna, de tillställningar regimen anordnar om ”specialoperationen” drar numera nästan ingen publik, kriget är inget som diskuteras på gator och torg, konstaterar sociologerna utifrån vad de sett i de regioner de vistats i.

En ung man i Kursk, en stad som ändå bara ligger några kilometer från fronten, är något av en symbol för den allmänna inställningen. På frågan om hur kriget påverkat hans vardagsliv svarade han skrattande: ”Vad då för krig?”

Men de ryssar som ändå vill uttala sig ser kriget som något som ”beslutats där uppe” och som inte går att göra något åt. ”De vet nog vad de gör”, sade en av de intervjuade. Till och med när konsekvenserna av kriget blir märkbara, som i Kursk-regionen, anstränger man sig för att inte se det som något som har med politiken att göra. Larmsignaler, soldater och flyktingar är något påtagligt men man hänför det ofta till ”störande ljud”, ”trafikstockningar” eller ”bostadsbrist” och det är nästan aldrig något som ses som följderna av politiska beslut man skulle kunna protestera mot.

”I valet mellan ideologisk mobilisering bakom regimen och att göra motstånd mot den är det allt överskuggande en orubblig vilja till ett ’normalt’ liv – långt från politik, ideologi och kriget”, säger Oleg Zjuravlev och hans kollegor.

Ytterst få opponerar sig öppet mot regimen imperialistiska planer. I Ukraina möts detta ofta av ilska och bitterhet. Men mängden av sociologiska undersökningar visar också något annat och som inte noteras lika ofta: Kremls ansträngningar för att få med landet bakom sig har också till stor del misslyckats.

”Kriget har inte lett till någon ’samling bakom fanorna’. Krisen har snarare ökat den sociala uppsplittringen än lett till någon nationell solidaritet”, säger forskarna vid PS Lab. De familjer i Kursk-regionen som blivit tvungna att flytta kunde ha blivit mer nationalistiska efter att direkt ha fått känna av den ukrainska arméns operationer, men i stället talar de om Ryssland som ”en stat långt borta som inte bryr sig om deras lidande”.

Ingen politisk uppslutning

Inte ens bland ”volontärerna”, de frivilliga (till allra största delen kvinnor) som materiellt stöder de ryska soldaterna och som ofta uppfattas som de mest nitiska anhängarna av kriget, finns någon enstämighet. ”De kritiserar ofta statliga institutioner som försvarsministeriet och fokuserar sin lojalitet på enskilda soldater snarare än ryska staten och militären som institution, som de inte drar sig för att öppet attackera”, säger Violetta Alexandrova (universitetet i Milaon/PS Lab) och Yakov Lurie (universitetet i Amsterdam/PS Lab).

Så här kan det låta från en volontär i trettioårsåldern i Perm-regionen: ”Det vi får höra på tv – att allt går bra, att förlusterna [i människoliv] är minimala ... [...] Om de talade om hur det verkligen ligger till skulle det ha varit smulor av Putin för länge sedan”. För att sedan tillägga: ”Och jag kommer att stå först i kö för att få göra det.”

Det som främst motiverar dessa kvinnor som regelbundet åker till fronten för att lämna över paket till de ryska soldaterna ”är inte någon politisk uppslutning” bakom Kreml, utan snarare ”en vilja till gemenskap” eller kanske ett socialt erkännande, anser sociologerna.

Utskrifter av intervjuerna visar den speciella syn på kriget som finns. ”När man är där borta [vid fronten], kopplar man ifrån det mesta, man känner att man är tillsammans, med de sina. Där laddar man batterierna, ser kriget med egna ögon, och sedan får man ny energi. Det går inte att hålla sig undan: man måste tillbaka”, säger en kvinna i femtioårsåldern från Saratov-regionen.

Vad kommer det att bli av dessa tusentals personer när kriget väl är över? Kommer de att bli kritiska röster mot regimen eller tvärtom nitiska hantlangare åt den? Precis som för de ryska soldater som en dag kommer att fara hem ”är frågan öppen om denna demobilisering ska omsättas i en lojalitet på lång sikt med regimen, en lugn demobilisering eller frustration och politiska spänningar efter kriget”, skriver forskarna vid PS Lab.

Laboratoriet kommer hur som helst att fortsätta sitt arbete, oavsett vad den politiska framtiden har att ge. För att förstå det ryska samhället men också, lite grann, världen i övrigt. ”Putins Ryssland är inget unikt: det ingår i en mer omfattande auktoritär strömning med bl a Erdogans Turkiet, Orbáns Ungern eller Trumps USA”, säger Oleg Zjuravlev.

”Och de regimerna är inte bara repressiva. De försöker tillmötesgå befolkningen genom att fördela rikedomar och går från nyliberalism till statskapitalism. Studerar man Ryssland är det också ett försök att förstå om dessa nya auktoritära regimer är i stånd att etablera en ny politisk och ekonomisk modell, ett alternativ till de liberala värdena”, säger Oleg Zjuravlev.

Översättning: *Björn Erik Rosin*

Lästips

Peter Johnsson: [Europas hjärta blöder i Ukraina](#) (2023)

Artikelsamling: [Vart går Ryssland?](#) (mars 2024)

Artikelsamling: [Ryssland och kriget i Ukraina](#) (februari 2025)

[Ryssland, USA och Ukraina](#) (augusti 2025)

Andriy Movchan: [Rysslands fixa idé](#) (Om Moskvas syn på Ukrainas existensberättigande) (jan. 2026)